

У Х В А Л А
ДРУГОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Ананченка Олега Миколайовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частин четвертої, шостої статті 10, пунктів 2, 3 частини першої статті 260, пункту 19 частини першої статті 353, статей 388, 403, 404 Цивільного процесуального кодексу України, частини третьої статті 6 Закону України „Про доступ до судових рішень“ від 22 грудня 2005 року № 3262–IV

м. К и ї в
23 грудня 2021 року
№ 183-2(II)/2021

Справа № 3-220/2021(456/21)

Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України у складі:

Сліденко Ігор Дмитрович (голова засідання),
Головатий Сергій Петрович (доповідач),
Лемак Василь Васильович,

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Ананченка Олега Миколайовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частин четвертої, шостої статті 10, пунктів 2, 3 частини першої статті 260, пункту 19 частини першої статті 353, статей 388, 403, 404 Цивільного процесуального кодексу України та частини третьої статті 6 Закону України „Про доступ до судових рішень“ від 22 грудня 2005 року № 3262–IV (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 15, ст. 128).

Заслухавши суддю-доповідача Головатого С.П. та дослідивши матеріали справи, Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а:

1. Ананченко Олег Миколайович як суб'єкт права на конституційну скаргу звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням (вх. № 18/456 від 13 грудня 2021 року) визнати такими, що не відповідають Конституції України, частини четверту, шосту статті 10, пункти 2, 3 частини першої статті 260, пункт 19 частини першої статті 353, статті 388, 403, 404 Цивільного процесуального кодексу України (далі – Кодекс), частину третю статті 6 Закону України „Про доступ до судових рішень“ від 22 грудня 2005 року № 3262–IV (далі – Закон № 3262–IV).

Згідно з оспорюваними приписами Кодексу:

„суд застосовує при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і протоколи до неї, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та практику Європейського суду з прав людини як джерело права“ (частина четверта статті 10);

„якщо суд доходить висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, суд не застосовує такий закон чи інший правовий акт, а застосовує норми Конституції України як норми прямої дії“ (частина шоста статті 10);

ухвала, що її викладено окремим документом, складається з „2) описової частини із зазначенням суті клопотання та імені (найменування) особи, яка його заявила, чи іншого питання, що вирішується ухвалою; 3) мотивувальної частини із зазначенням мотивів, з яких суд дійшов висновків, і закону, яким керувався суд, постановляючи ухвалу“ (пункти 2, 3 частини першої статті 260);

окремо від рішення суду можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали суду першої інстанції щодо „внесення або відмови у внесенні виправлень у рішення“ (пункт 19 частини першої статті 353);

„судом касаційної інстанції у цивільних справах є Верховний Суд“ (стаття 388);

„1. Суд, який розглядає справу в касаційному порядку у складі колегії суддів, передає справу на розгляд палати, до якої входить така колегія, якщо ця колегія вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів з цієї ж палати або у складі такої палати.

2. Суд, який розглядає справу в касаційному порядку у складі колегії суддів або палати, передає справу на розгляд об'єднаної палати, якщо ця колегія або палата вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів з іншої палати або у складі іншої палати чи об'єднаної палати.

3. Суд, який розглядає справу в касаційному порядку у складі колегії суддів, палати або об'єднаної палати, передає справу на розгляд Великої Палати, якщо така колегія (палата, об'єднана палата) вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів (палати, об'єднаної палати) іншого касаційного суду.

4. Суд, який розглядає справу в касаційному порядку у складі колегії суддів, палати або об'єднаної палати, передає справу на розгляд Великої Палати Верховного Суду, якщо така колегія (палата, об'єднана палата) вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Великої Палати.

5. Суд, який розглядає справу в касаційному порядку у складі колегії або палати, має право передати справу на розгляд Великої Палати Верховного Суду,

якщо дійде висновку, що справа містить виключну правову проблему і така передача необхідна для забезпечення розвитку права та формування єдиної правозастосовчої практики.

6. Справа підлягає передачі на розгляд Великої Палати Верховного Суду, коли учасник справи оскаржує судові рішення з підстав порушення правил предметної чи суб'єктної юрисдикції, крім випадків, якщо:

1) учасник справи, який оскаржує судові рішення, брав участь у розгляді справи в судах першої чи апеляційної інстанції і не заявляв про порушення правил предметної чи суб'єктної юрисдикції;

2) учасник справи, який оскаржує судові рішення, не обґрунтував порушення судом правил предметної чи суб'єктної юрисдикції наявністю судових рішень Верховного Суду у складі колегії суддів (палати, об'єднаної палати) іншого касаційного суду у справі з подібною підставою та предметом позову у подібних правовідносинах;

3) Велика Палата Верховного Суду вже викладала у своїй постанові висновок щодо питання предметної чи суб'єктної юрисдикції спору у подібних правовідносинах“ (стаття 403);

„1. Питання про передачу справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду вирішується судом за власною ініціативою або за клопотанням учасника справи.

2. Питання про передачу справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду вирішується більшістю від складу суду, що розглядає справу.

3. Питання про передачу справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати може бути вирішене до прийняття постанови судом касаційної інстанції.

4. Про передачу справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду суд постановляє ухвалу із викладенням мотивів необхідності відступлення від висновку щодо застосування норми права у

подібних правовідносинах, викладеного у рішенні, визначеному в частинах першій – четвертій статті 403 цього Кодексу, або із обґрунтуванням підстав, визначених у частинах п'ятій або шостій статті 403 цього Кодексу.

5. Суддя, не згодний із рішенням про передачу (відмову у передачі) справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати, письмово викладає свою окрему думку в ухвалі про передачу справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду або в постанові, прийнятій за результатами касаційного розгляду.

6. Якщо Велика Палата Верховного Суду дійде висновку про відсутність підстав для передачі справи на її розгляд, а також якщо дійде висновку про недоцільність розгляду справи Великою Палатою Верховного Суду, зокрема через відсутність виключної правової проблеми, наявність висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Великої Палати Верховного Суду, або якщо Великою Палатою Верховного Суду вже висловлена правова позиція щодо юрисдикції спору у подібних правовідносинах, справа повертається (передається) відповідній колегії (палаті, об'єднаній палаті) для розгляду, про що постановляється ухвала. Справа, повернута на розгляд колегії (палати, об'єднаної палати), не може бути передана повторно на розгляд Великої Палати.

7. Після передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати визначений у ній суддя-доповідач у разі необхідності звертається до відповідних фахівців Науково-консультативної ради при Верховному Суді стосовно підготовки наукового висновку щодо застосування норми права, питання щодо якого стало підставою для передачі справи на розгляд Великої Палати, крім випадків, коли висновок щодо застосування цієї норми у подібних правовідносинах був раніше отриманий Верховним Судом“ (стаття 404).

Відповідно до частини третьої статті 6 Закону № 3262–IV „суд при здійсненні судочинства може використовувати лише текст судового рішення, який опубліковано офіційно або внесено до Реєстру“.

На думку Ананченка О.М., оспорювані приписи Кодексу та Закону № 3262–IV не відповідають статтям 3, 8, 19, частині четвертій статті 32, частинам першій, другій статті 55, статтям 64, 68, частинам першій, другій, третій статті 124, частині першій, пункту 8 частини другої статті 129, статтям 151¹, 151² Конституції України.

2. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї матеріалів випливає таке.

Зарічний районний суд міста Суми 1 листопада 2018 року ухвалив рішення, згідно з яким позов Ананченка О.М. до прокуратури Сумської області про вилучення, спростування відомостей з тексту листа і зобов'язання вчинити дії задовільнив частково: спростував відомості про те, що позивач не скористався передбаченим статтею 303 Кримінального процесуального кодексу України правом оскаржити бездіяльність слідчого або прокурора до слідчого судді; у задоволенні решти вимог відмовив. Рішення мотивовано тим, що позивач обрав невірний спосіб захисту свого права, оскільки скарги осіб стосовно прийняття рішень, вчинення дій або допущення бездіяльності суб'єктом владних повноважень щодо заяв і повідомлень про вчинені злочини потрібно розглядати та вирішувати в порядку кримінального судочинства.

Сумський апеляційний суд постановою від 22 січня 2019 року задовольнив апеляційну скаргу прокуратури Сумської області, скасував рішення Зарічного районного суду міста Суми від 1 листопада 2018 року в частині задоволення вимоги про спростування відомостей та ухвалив у цій частині нове рішення про відмову в задоволенні позовних вимог. У вказаній постанові Сумський апеляційний суд зазначив, що інформація, хоч і є помилковою, але не завдала шкоди особистим немайновим правам позивача, не перешкоджає йому в реалізації цивільних прав та обов'язків і не позбавляє права оскаржувати дії посадових осіб прокуратури Сумської області. Крім того, спростування недостовірної інформації здійснює особа, яка поширила інформацію, а не суд.

Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду постановою від 18 січня 2021 року касаційну скаргу Ананченка О.М. залишив без задоволення, постанову Сумського апеляційного суду від 22 січня 2019 року залишив без змін, зазначивши, що позивач не довів, які саме його особисті немайнові права порушує помилкове твердження посадової особи прокуратури Сумської області в листі від 18 жовтня 2017 року про те, що позивач не скористався правом на подання скарги у порядку статті 303 Кримінального процесуального кодексу України.

Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду 29 липня 2021 року постановив ухвалу, згідно з якою відмовив Ананченку О.М. у задоволенні заяви про спростування та вилучення із тексту судового рішення недостовірної інформації, а також про виправлення описки й арифметичних помилок у постанові Верховного Суду в складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 18 січня 2021 року, зокрема, з огляду на те, що „аналіз заяв Ананченка О.М. свідчить про відсутність підстав для виправлення описки“. В резолютивній частині ухвали Верховного Суду від 29 липня 2021 року зазначено, що ухвала оскарженню не підлягає.

Ананченко О.М. звернувся до Великої Палати Верховного Суду зі скаргою, яку назвав апеляційною, на ухвалу Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 29 липня 2021 року.

Велика Палата Верховного Суду ухвалою від 1 вересня 2021 року відмовила в прийнятті до розгляду скарги Ананченка О.М. про перегляд ухвали Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 29 липня 2021 року. Велика Палата Верховного Суду мотивувала своє рішення, зокрема, тим, що „чинний процесуальний закон не передбачає інституту апеляційного перегляду Великою Палатою Верховного Суду ухвал Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду про відмову у задоволенні заяви про спростування та вилучення із тексту судового рішення недостовірної інформації, а також про виправлення описки й

арифметичних помилок у постанові суду касаційної інстанції. Отже, у Великій Палаті Верховного Суду відсутні повноваження для прийняття та апеляційного розгляду скарги“. Посилаючись на практику Європейського суду з прав людини, Велика Палата Верховного Суду зазначила, що „звернення до Великої Палати Верховного Суду зі скаргою спрямоване на перегляд ухвали, який є неможливим і ставить під сумнів гарантований пунктом 1 статті 6 Конвенції принцип остаточності судового рішення (res judicata)“.

3. Автор клопотання стверджує, що Верховний Суд витлумачив статті 388, 403, 404 Кодексу у спосіб, який не відповідає Конституції України.

Зокрема, на думку Ананченка О.М., стаття 388 Кодексу витлумачена у спосіб, який не відповідає Конституції України, оскільки „Верховний Суд як найвищий суд у системі судоустрою України... [не знайшов] у чинному процесуальному законі інституту апеляційного перегляду Ухвал суду про вилучення недостовірної інформації і виправлення описок“, внаслідок чого порушено вимоги статті 64 Конституції України, скасовано права Ананченка О.М., що їх гарантовано частиною четвертою статті 32, частиною другою статті 55, пунктом 8 частини другої статті 129 Конституції України.

Ананченко О.М. стверджує, що „Верховний Суд не приймав скарги (ані апеляційні ані касаційні) з приводу відмови судів нижчих інстанцій щодо... вилучення недостовірної інформації. І тому посилання Великої палати Верховного Суду на ці норми [статті 403, 404 Кодексу]... ніяк не стосуються обов'язку Великої Палати Верховного Суду забезпечити мені конституційні права на оскарження дій бездіяльності і рішень нижчестоящего у системі судоустрою суду, як це гарантовано нормами... Конституції України“.

Автор клопотання також зазначив, що в контексті щодо відповідності Конституції України способу тлумачення Великою палатою Верховного Суду частини четвертої статті 10 Кодексу „слід додати до інших вже зазначених мною

норм Конституції України статтю 9 Конституції України, інакше треба визнати, що міжнародні договори забороняють вилучати із судових рішень недостовірну, застарілу і шкідливу інформацію“.

4. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України виходить із такого.

Згідно із Законом України „Про Конституційний Суд України“ конституційною скаргою є подане до Конституційного Суду України письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих положень), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу (частина перша статті 55); у конституційній скарзі має міститись обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону (пункт 6 частини другої статті 55); суб'єктом права на конституційну скаргу є особа, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України (його окремі положення) суперечить Конституції України (абзац перший частини першої статті 56); конституційна скарга вважається прийнятною за умов її відповідності вимогам, передбаченим статтями 55, 56 цього закону (абзац перший частини першої статті 77).

4.1. Автор клопотання просить перевірити на відповідність Конституції України, зокрема, частину шосту статті 10, пункти 2, 3 частини першої статті 260, пункт 19 частини першої статті 353 Кодексу, частину третю статті 6 Закону № 3262–IV, проте зміст остаточного судового рішення в справі Аначенка О.М. – ухвали Великої Палати Верховного Суду від 1 вересня 2021 року – свідчить про те, що при його ухваленні суд не застосував зазначених

приписів Кодексу та Закону № 3262–IV. Пункт 19 частини першої статті 353 Кодексу Верховний Суд згадує лише при викладенні мотивів скарги Ананченка О.М. на ухвалу Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 29 липня 2021 року.

Зазначене дає підстави стверджувати, що Ананченка О.М. не можна вважати належним суб'єктом права на конституційну скаргу в частині порушеного ним питання щодо відповідності Конституції України зазначених приписів Кодексу та Закону № 3262–IV. Отже, в цій частині конституційна скарга не відповідає вимогам частини першої статті 55, абзацу першого частини першої статті 56 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

4.2. Аналіз змісту конституційної скарги та долучених до неї документів і матеріалів дає підстави для висновку, що автор клопотання не навів аргументів щодо неконституційності оспорюваних ним норм Кодексу, а викладені в клопотанні твердження зведено до висловлення незгоди з відмовою Великої Палати Верховного Суду прийняти до розгляду скаргу про перегляд ухвали Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 29 липня 2021 року про відмову у розгляді заяв про вилучення недостовірної інформації, виправлення описок та арифметичних помилок у постанові Верховного Суду від 18 січня 2021 року. Зазначене свідчить, що Ананченко О.М. не дотримав вимог пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 55, 56, 58, 61, 62, 77, 83, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту

Конституційного Суду України Друга колегія суддів Другого сенату
Конституційного Суду України

у х в а л и л а:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Ананченка Олега Миколайовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частин четвертої, шостої статті 10, пунктів 2, 3 частини першої статті 260, пункту 19 частини першої статті 353, статей 388, 403, 404 Цивільного процесуального кодексу України, частини третьої статті 6 Закону України „Про доступ до судових рішень“ від 22 грудня 2005 року № 3262–IV на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала Другої колегії суддів Другого сенату Конституційного Суду України є остаточною.

**ДРУГА КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**